

Marcos institucionals i conflictes mediambientals: notes sobre una sessió de la Conferència Anual de l'Institute of British Geographers (Royal Holloway, University of London, 5-8 de gener de 1993)

Joan Carles Llurdés, David Saurí*

Résumé / Abstract / Resumen / Resum

Du 5 au 8 janvier 1993 s'est tenu au Royal Holloway and New Bedford College (Université de Londres) le Congrès Annuel de l'Institut des Géographes Britanniques (IBG). L'environnement a fait l'objet d'une séance spéciale sur les aspects administratifs et institutionnels des conflits sur l'environnement. Dans cette même séance a été présenté un nouveau groupe de recherche sur l'environnement de l'IBG.

* * *

The Annual Conference of the Institute of British Geographers (IBG) was held at Royal Holloway and New Bedford College (University of London) between 5th and 8th January 1993. A special session of the Conference was dedicated to the environment, and specifically to the institutional and administrative aspects of environmental conflicts. In this session the creation of the new IBG environmental research group was announced.

* * *

Del 5 al 8 de enero de 1993 tuvo lugar en el Royal Holloway and New Bedford College (Universidad de Londres) el Congreso Anual del Instituto de Geógrafos Británicos (IBG). El medio ambiente fue objeto de una sesión

---

* Departament de Geografia. Universitat Autònoma de Barcelona. 08193 Bellaterra.

especial del congreso, dedicada a la dimensión institucional y administrativa de los conflictos medioambientales. En esta sesión se presentó también el nuevo grupo de investigación sobre el medio del IBG.

* * *

Del 5 al 8 de gener de 1993 tingué lloc al Royal Holloway and New Bedford College (Universitat de Londres) el Congrés Anual de l'Institut de Geògrafs Britànics (IBG). El medi ambient fou objecte d'una sessió especial del congrés, dedicada a la dimensió institucional i administrativa dels conflictes mediambientals. En aquesta sessió es presentà també el nou grup de recerca sobre el medi de l'IBG.

Hi ha pocs dubtes respecte al paper cada cop més important que les qüestions mediambientals ocupen en l'àmbit de la geografia. Aquesta tendència es manifesta de maneres molt diferents, i una de les més suggestives és l'organització de nombroses sessions explícitament dedicades a la matèria en els congressos de la disciplina, així com la incorporació de geògrafs de gran prestigi als debats i a la recerca empírica en el camp del medi ambient. En aquest sentit, la darrera conferència de l'Institute of British Geographers, celebrada al Royal Holloway and New Bedford College (Universitat de Londres) del 5 al 8 de gener de 1993, en fou un exemple molt clar. En el marc d'aquesta conferència, el recentment constituït Environmental Research Group de l'Institut de Geògrafs Britànics organitzà una sessió dedicada a examinar des d'una varietat d'enfocaments disciplinaris (geografia física i humana, sociologia, ciència política i planejament), les relacions entre institucions i conflictes mediambientals. Per «institucions», els organitzadors de la sessió entenen els processos econòmics, polítics i socials que intervenen en la creació de canvis en el medi ambient, així com les organitzacions administratives encarregades de la gestió i regulació dels conflictes que sorgeixen en aquests processos de canvi.

La sessió es dividí en quatre mòduls. El primer, de caire introductor, fou presentat per Judith Rees i comptà amb la presència de David Harvey, Timothy O'Riordan i Michael Redclift. Harvey obrí el mòdul amb una brillant exposició sobre «Discursos Mediambientals», i en comparà el dominant, de caire cartesiana, amb un d'alternatiu, de caire dialèctic. Harvey explicà els grans trets característics del discurs cartesiana i mostrà les seves limitacions per a l'anàlisi i la resolució de conflictes mediambientals, principalment la poca preparació de l'individualisme metodològic típic del cartesianisme per afrontar la multiplicitat d'aspectes en les relacions natura-societat (que no

poden solucionar-se amb mecanismes explicatius de tipus causa-efecte), i la impossibilitat de separar objecte i subjecte en molts dels problemes de conflicte i canvi ambiental. Per contra, el mètode dialèctic, en acceptar la prioritat ontològica de processos sobre entitats discretes i la dinàmica heterogènia i conflictiva del canvi ambiental, semblaria més adequat per a explorar aquestes qüestions. O'Riordan centrà la seva exposició en els processos mitjançant els quals els temes ambientals entren explícitament en el debat polític, i identificà els principals actors en aquests processos (organitzacions internacionals, governs nacionals, companyies multinacionals, organitzacions no governamentals i el gran públic, essencialment). Per a aquest autor, la supervivència dels «verds» en el debat mediambiental pot veure's erosionada per la gran capacitat adaptativa de les institucions públiques i privades als processos de canvi. Per la seva part, Redclift exposà com la «crisi ecològica» és el resultat d'una relació ambivalent entre natura, tecnologia i societat, i féu una crida a les ciències socials a estudiar més detingudament aquesta relació mitjançant una perspectiva històrica, no gaire considerada en el passat. En particular, Redclift encoratjà els geògrafs en l'estudi dels conflictes entre forces «globals» i poblacions locals en dos àmbits que ell creia de gran importància, com són el desenvolupament de l'enginyeria com una arma de gestió ambiental i la desaparició a llarg termini de l'energia basada en combustibles fòssils.

El segon mòdul (en el qual no intervingué cap geògraf) abundà més en exemples pràctics de les sempre problemàtiques relacions entre institucions i medi ambient. Una mica en la línia d'O'Riordan, Robin Grove-White exemplificà, en el cas britànic, com govern i indústries comencen a encarar les noves prioritats mediambientals sense que, però, es resolguin algunes de les tensions més importants. Així, la tasca de les organitzacions no governamentals, a l'estil de Greenpeace o Friends of the Earth, ha d'ésser la de seguir il·luminant aquestes tensions, que resten disfressades sota la retòrica actual de les institucions que més conflicte ocasionen en la seva relació amb el medi. Patsy Healey mostrà els reptes que es plantejaven al planejament a partir dels processos de canvi ambiental, reptes que només es poden gestionar amb la integració del desenvolupament econòmic, social i ambiental a curt, mig i llarg termini. Aquest objectiu tan ambiciós només és factible, segons la ponent, a partir d'una reflexió prèvia sobre els objectius i mètodes del planejament que alteri de forma substancial les formes actuals de pensar-hi i actuar-hi.

Aprofundir sobre els reptes plantejats pels conflictes ambientals i avaluar la seva incidència en la pràctica quotidiana del planejament esdevingué el nucli de les intervencions incloses en el tercer mòdul de la sessió. Susan Owens parlà de les dificultats que suposa integrar la dimensió ambiental en el planejament i la presa de decisions. Primer, perquè no se sap ben bé el significat d'aquesta integració, i segon, perquè la integració ha d'ésser present en tots els diferents nivells jeràrquics del planejament.

Per exemple, és difícil que les autoritats locals tinguin èxit en rebutjar un projecte per no ésser «sostenible» si aquest criteri no s'ha tingut en compte en altres instàncies del planejament. De fet, Owens apuntà que la reforma administrativa que suposa introduir la dimensió ambiental no resoldrà els problemes, sinó que els expressarà d'una forma més aguda. A continuació, Judith Rees centrà la seva intervenció en les relacions entre institucions reguladores, els instruments de regulació escollits i el sector econòmic sobre el qual es pretén actuar, amb una preocupació especial pels impactes redistributius de les polítiques ambientals (què pot suposar, per exemple, la introducció d'un impost sobre l'ús d'hidrocarburs per a les capes socials menys afavorides). Rees mostrà el potencial que per a la geografia tindria la recerca en aquest àmbit, atès que cada institució, cada instrument de regulació i cada subsector econòmic presenten característiques úniques a nivell espacial. Per acabar, en la seva intervenció, Andrew Blowers es referí a les relacions entre qualitat ambiental desigualtats territorials, expressades mitjançant la problemàtica del que ell anomenà LULUS (Locally Unwanted Land Uses o Usos del Sòl no Desitjats Localment). Malgrat la resistència social que causen les activitats de risc sobre el territori, Blowers es mostrà pessimista i assegurà que cada cop més aquestes activitats tendiran a localitzar-se en les comunitats més pobres i perifèriques respecte als centres de poder.

El darrer mòdul es dedicà al paper de la geografia física en relació amb les institucions i els conflictes ambientals. El primer ponent, John Thornes, insistí de nou en la necessitat de no considerar el medi físic com quelcom estàtic i en la manca de coneixements sobre l'estructura i el funcionament d'aquest medi que sovint acompanya la presa de decisions. Per la seva part, Malcolm Newson oferí una interessant interpretació de la manca de regulació dels canvis geomorfològics en els rius derivats de les polítiques de protecció davant els aiguats, manca que ell relacionà amb l'existència de drets de propietat privada sobre els marges dels rius. Aquesta intervenció fou un excel·lent exemple dels lligams entre geografia física i acció institucional, una àrea de creixent atracció per als geògrafs físics britànics.

Val a dir que la sessió fou seguida per un públic molt nombrós que intervingué força en els debats posteriors a cada mòdul. La sessió també serví per a donar a conèixer un nou grup de recerca dins l'Institut of British Geographers centrat en la problemàtica mediambiental. Pot obtenir-se informació sobre l'Environmental Research Group dirigint-se al Dr. T. Spencer, The Membership and Recruitment Secretary, IBG Environmental Research Group, Department of Geography, University of Cambridge, Downing Place, Cambridge CB2 3EN, Regne Unit.